

Utrikesdepartementet

Mänskliga rättigheter i Nepal 2010

ALLMÄNT

1. Sammanfattning av läget för de mänskliga rättigheterna

Fredsavtalet från 2006 som avslutade det mångåriga väpnade maoistiska upproret har i stort upprätthållits och flera punkter i avtalet har genomförts. Val till en lagstiftande författningsförsamling har hållits. Samtidigt är den politiska situationen i Nepal fortsatt påtagligt instabil och även om antalet utomrättsliga avrättningar och ofrivilliga försvinnanden har minskat betydligt sedan fredsöverkommelsen förblir situationen för de mänskliga rättigheterna i Nepal fortsatt svår.

En rad organisationer – såväl ungdomsförbund under de etablerade partierna som renodlat kriminella gäng - gör sig fortsatt skyldiga till kidnappningar, avrättningar och frihetsberövanden, utan att myndigheterna lyckats få kontroll över situationen. Polis- och rättsväsendet är i stor utsträckning korrupt, politiserat och ineffektivt.

Yttrande- och tryckfriheten begränsas av hot och våld mot journalister. En betydande självcensur iaktas.

Straffrihet utgör ett betydande, och bestående, problem. Mellan åren 1996-2005 dödades uppskattningsvis 13 000 personer i konflikten mellan regeringsstyrkor och maoistgerillan. Hundratusentals människor har på olika sätt berörts av konflikten, antingen direkt eller indirekt. Ännu har inga utredningar inletts av de MR-brott som begick under konflikten och planerna på att etablera en sannings- och försoningskommission har inte konkretiserats.

Diskriminering på grundval av kön, etnicitet, kast och funktionsnedsättning är vanligt förekommande och djupt rotade fenomen i det nepalesiska samhället. Våld och exploatering av kvinnor och barn är utbredda problem.

2. Ratifikationsläget beträffande de mest centrala konventionerna om mänskliga rättigheter samt rapportering till FN:s konventionskommittéer

Nepal har ratificerat följande centrala konventioner om mänskliga rättigheter:

- Konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter, samt de fakultativa protokollen om enskild klagorätt och avskaffandet av dödsstraffet, *International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR)*.
- Konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, *International Covenant on Economics, Social and Cultural Rights (ICESCR)*, men inte det fakultativa protokollet om enskild klagorätt.
- Konventionen om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering, *Convention on the Elimination of all forms of Racial Discrimination (CERD)*. Nepal har lämnat reservationer för artiklarna 4, 6 och 22.
- Konventionen om avskaffandet av alla former av diskriminering mot kvinnor, *Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women (CEDAW)* samt det fakultativa protokollet om enskild klagorätt.
- Konventionen mot tortyr, *Convention Against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CAT)*, men inte det fakultativa protokollet om förebyggande av tortyr.
- Konventionen om barnets rättigheter, *Convention on the Rights of the Child (CRC)* samt de två tillhörande protokollen om barn i väpnade konflikter och om handel med barn, barnprostitution och barnpornografi.
- Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, *Convention on the Rights of Persons with Disabilities*.

Nepal har inte undertecknat eller ratificerat:

- Flyktingkonventionen, *Convention Relating to the Status of Refugees*, och det tillhörande protokollet från 1966.
- Romstadgan för internationella brottmålsdomstolen, *International Criminal Court (ICC)*.
- Konventionen mot påtvingade försvinnanden, *Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearances*.

MEDBORGERLIGA OCH POLITISKA RÄTTIGHETER

3. Respekt för rätten till liv, kroppslig integritet och förbud mot tortyr

Mellan åren 1996-2005 dödades uppskattningsvis 13 000 personer i konflikten mellan regeringsstyrkor och maoistgerillan. Efter att ett fredsavtal undertecknats i slutet av 2006 stabiliserades situationen och de väpnade striderna upphörde. Trots ett antal bakslag och kriser har avtalet i stort upprätthållits. Avväpningen av den maoistiska armén har genomförts och soldaterna befinner sig i enlighet med fredsavtalet i särskilda förläggningar. FN-missionen i Nepal (UNMIN) har övervakat och underlättat processen. Den i fredsavtalet förutsedda integrationen av de maoistiska soldaterna med den nepalesiska armén har ännu inte genomförts. I samband med förlängningen av UNMIN i september 2010 skrev *Nepali Congress Party* och *Unified Communist Party of Nepal (Maoist)* under ett avtal om fyra punkter som innebar att parterna enades om att lösa de utestående frågorna i fredsprocessen före den 14 januari 2011. FN:s säkerhetsråd framhöll i den resolution som förlängde UNMIN till den 15 januari 2011, att missionen därefter skulle lämna Nepal.

Utomrättsliga avrättningar, godtyckliga frihetsberövanden, tortyr och andra former av kränkningar av de mänskliga rättigheterna har blivit mindre vanligt förekommande i och med slutet på den långa konflikten. Nepal är dock fortsatt ett konfliktfyllt samhälle. Ett flertal olika organisationer, inklusive etablerade partiernas ungdomsförbund, genomför fortsatt kidnappningar, avrättningar och frihetsberövanden. Också grupperingar med etniska förtecken, jämte rent kriminella gängbildningar och annan organiserad brottslighet, är inblandade i avrättningar och frihetsberövanden.

Den icke-statliga nepalesiska organisationen *Informal Sector Service Center* (INSEC) menar att säkerhetsstyrkor och andra beväpnade grupperingar låg bakom 229 dödsfall 2009. För perioden januari-september 2010 rapporterades drygt hundra dödsfall, där omkring en tredjedel påstås ha direkta kopplingar till statsmakten.

Landminor som placerats ut under den mångåriga konflikten fortsätter att leda till dödsfall, trots FN-missionen UNMIN:s och nepalesiska myndigheters ansträngningar att röja dessa. Under 2009 beräknas tolv personer ha dödats av minor och 41 skadats. Under 2010 rapporterade inga omkomna till följd av minor, dock uppges 39 personer ha skadats.

Regelbundna rapporter förekommer om tortyr från polisens sida och motsvarande våld från icke-statliga aktörer. Interimskonstitutionen förbjuder

tortyr, men ännu har ingen lagförts för tortyrbrott. Standarden vid landets fängelser är mycket låg.

4. Dödsstraff

Dödsstraffet avskaffades 1997.

5. Rätten till frihet och personlig säkerhet

Ofrivilliga försvinnanden användes som krigföringsmetod av såväl regeringssidan som maoisterna. Mellan 2000 och 2007 ska den Nationella kommissionen för mänskliga rättigheter (*National Human Rights Commission, NHRC*) enligt Human Rights Watch ha registrerat 2028 ofrivilliga försvinnanden. Fortfarande finns inga uppgifter om vad som hänt med omkring 800 av dessa personer.

Den nepalesiska högsta domstolen uppmanade i juni 2007 regeringen att tillsätta en undersökningskommission för att utreda försvinnandena. Ett förslag om upprättandet av en sådan behandlades av författningsförsamlingen under 2010, men planerna har ännu inte konkretiserats.

Rapportering om försvinnanden förelåg också under 2009 och 2010, inte minst rapporterades i medier om bortföranden och kidnappningar av minderåriga. I september 2010 hade INSEC mottagit nästan hundra rapporter om ofrivilliga bortrövanden och försvinnanden under året. Dessa fall, som ofta handlar om hot och utpressning, klaras sällan upp. Ofta är olika gängbildningar och ungdomsförbund inblandade, men rapportering föreligger om att också armén fortsatt använder sig av bortrövanden i olika former.

6. Rättssäkerhet och rättsstatsprincipen

Polis- och rättsväsendet är mycket svagt. Landets lagstiftning förskriver ett oberoende rättsväsende, men enskilda domstolar påverkas av politiskt tryck, mutor och hot.

Under de år som konflikten mellan regeringssidan och maoisterna pågick tvingades många polisstationer på landsbygden att stänga sedan personalen hotats eller dödats. Fortfarande saknar polisen i stor utsträckning tillräckliga resurser. De är få till antalet, saknar nödvändig utrustning och lönerna är låga.

En stor del av den nepalesiska allmänheten, särskilt de som bor på landsbygden, saknar i dagsläget rättssäkerhet, i form av tillgång till polis och ett fungerande rättssystem. Rättssäkerheten och rättsstatsprinciperna riskerar att ytterligare urholkas genom att kriminella gäng tillåts fylla det 'säkerhetsvaccum'

som uppstått i delar av Nepal. Uppgifter föreligger om samarbeten mellan polis och kriminella gäng, inte minst på landsbygden.

Civila myndigheter utövar generellt sett effektiv kontroll över landets armé och säkerhetsstyrkor, men regelbunden rapportering föreligger om fall där olika grupperingar och undergrupperingar av de olika säkerhetsstyrkorna agerar egenmäktigt.

Den nationella kommissionen för mänskliga rättigheter, NHRC, har funnits sedan 2000 och har grundlagsstöd i interimskonstitutionen. Kommissionen har möjlighet att driva rättsfall och utreda myndigheters agerande. Hittills har dock kommissionen inte kunnat leva upp till förväntningarna och kritiseras för att vara svag, ineffektiv och politiserad.

7. Strafffrihet

Strafffrihet förekommer i stor omfattning i Nepal.

Försvinnanden utgjorde, som tidigare framgått, en vanlig krigföringsmetod från båda sidor under den långa konflikten. En av de svåraste utmaningarna som Nepal 2010 fortsatt står inför är att ställa de ansvariga för dessa brott inför rätta. Anhöriga till de människor som dödats eller försvunnit i säkerhetsstyrkornas häkten eller som utsatts för maoisternas övergrepp kräver att sanningen kommer fram och att rättvisa skipas. Hundratusentals människor har på olika sätt berörts av konflikten, antingen direkt eller indirekt. Överenskommelsen om vapenvila föreskriver att bägge parter ska underrätta anhöriga om var och när försvunna familjemedlemmar dödats, kremerats och begravts. Hittills har mycket litet hänt rent konkret.

Förslag om etablerande av en sannings- och försoningskommission har behandlades under året i författningsförsamlingen, liksom förslag om en kommission om försvunna personer, men ännu har inga av dessa planer konkretiserats.

8. Yttrande-, tryck-, mötes-, förenings- och religionsfrihet m.m.

Yttrande- och tryckfriheten garanteras i lag och interimskonstitutionen ger skydd mot godtyckliga indragningar av utgivnings- och sändningstillstånd.

I praktiken begränsas dock yttrande- och tryckfriheten genom förekomsten av hot och våld mot journalister. Rapporter föreligger om hot och våldsamma attacker mot journalister och medarbetare runt om i landet. Ofta uppges olika ungdomsförbund ligga bakom, men också polis och andra myndighetspersoner. På landsbygden, inte minst i regionen Terai i södra Nepal,

hot och trakasserier mot journalister i stor omfattning. Självcensuren är betydande.

Under 2009 och 2010 har flera medarbetare dödats. Ett exempel är dödsskjutningen av medieägaren Arun Singhaniya i Terai i mars 2010, för vilket flera grupperingar i Terai har anmält sig ansvariga.

Vad gäller friheten på nätet så föreligger ingen rapportering av begränsningar från myndigheternas sida. Endast omkring två procent av befolkningen uppskattas dock ha tillgång till Internet.

Mötesfriheten är stadfäst i lag och respekteras i stor utsträckning av myndigheterna. Lagen ger dock myndigheterna rätt att införa utgångsförbud om det finns risk att en demonstration kan utgöra en säkerhetsrisk. Minneshögtider arrangerade av den tibetanska minoriteten har stoppats ett flertal gånger.

Föreningsfriheten är stadfäst i lag och respekteras i stor utsträckning av myndigheterna.

Insynen i regeringens och myndigheters arbete har ökat genom antagandet av *Freedom of Information Act* i juli 2007. Genom lagen blir de flesta offentliga handlingar tillgängliga för allmänheten. Det finns dock en del skrivningar som öppnar för godtycke och möjlighet att undanhålla handlingar.

Interimskonstitutionen föreskriver religionsfrihet och stadgar att Nepal ska vara en sekulär stat. Det finns dock exempel på att religionsfriheten inskränks på olika sätt, till exempel tillåts firandet av tibetanska religiösa högtider endast i privata lokaler. Missionsverksamhet är inte tillåten och det är förbjudet att försöka förmå personer att konvertera.

9. De politiska rättigheterna och de politiska institutionerna

Under de senaste åren har de politiska institutionerna i Nepal genomgått stora förändringar. I april 2008 genomfördes, efter massiva demonstrationer mot kungens maktmonopol våren 2006, val till en lagstiftande författningsförsamling. I samband med detta avskaffades den konstitutionella monarkin och landet införde republik med en president som statschef. Det beslutades också att landet skulle bli en federal stat.

Communist Party of Nepal (Maoist) blev största parti i valet till den lagstiftande författningsförsamlingen och ledde en regeringskoalition fram till sommaren 2009, då premiärminister Prachanda Dahal avgick på grund av motsättningar med armén. En ny regeringskoalition bestående av ett drygt 20-

tal partier under ledning av premiärminister Nepal från Communist Party of Nepal (United marxist-leninist) tog vid i juli 2009. Premiärminister Nepal avgick dock i juni 2010 och sedan dess har församlingen inte kunnat enas om en ny premiärminister. Detta har inneburit att församlingens viktiga arbete att ta fram en ny konstitution har gått i stå. Målsättningen var att en ny konstitution skulle vara klar våren 2010. Arbetet har skjutits upp med ett år.

Den lagstiftande författningsförsamlingen har 601 medlemmar, varav 575 valdes på valdagen och 26 utses av ett så kallat ministerråd. Samtidigt som författningsförsamlingen ska arbeta med att ta fram en ny konstitution så fungerar den som landets lagstiftande organ. En interimskonstitution fungerar som landets grundlag fram till dess att man enats om en ny konstitution.

Enligt fredsavtalet ska det nya politiska systemet i Nepal kännetecknas av respekt för de mänskliga rättigheterna och rättstatens principer, flerpartisystem och väl fungerande institutioner.

EKONOMISKA, SOCIALA OCH KULTURELLA RÄTTIGHETER

10. Rätten till arbete och relaterade frågor

Nepal har ratificerat Internationella arbetsorganisationen (ILO:s) centrala konventioner, förutom nummer 87 om föreningsfrihet och skydd för organisationsrätten.

Den arbetsrättsliga lagstiftningen fastställer en veckoarbetstid på 48 timmar och en dags ledighet per vecka. Hälso- och säkerhetsbestämmelser liksom andra förmåner såsom rätt till föräldraledighet fastställs också i lagen. Arbetsgivare är skyldiga att åtgärda brister i arbetsskyddet. Minimilön tillämpas.

Arbetstagare har rätt att bilda och ansluta sig till fackföreningar. *The Labour and Trade Unions Act* från 1992 tillåter strejker med undantag för anställda inom samhällsbärande funktioner såsom vatten- och elförsörjning och telekommunikationer. Regeringen har dock även utnyttjat lagstiftningen för att stoppa strejker inom andra näringar såsom restaurang-, hotel- och banksektorn. Lagen ger också regeringen rätt att förbjuda strejker eller fackföreningsaktiviteter som anses störa lag och ordning eller hota nationens ekonomi.

Det finns inga restriktioner för fackföreningar att ansluta sig till internationella arbetstagarorganisationer. Lagen medger också rätt att sluta kollektivavtal. FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter (OHCHR) har anklagat

fackföreningar med kopplingar till maoisterna för att ha använt hot och andra illegala påtryckningsmedel i samband med demonstrationer och protester.

Interimskonstitutionen förbjuder slaveri, tvångsarbete och handel med människor. Tvångsarbete var tidigare ett stort problem, särskilt i lantbruket där uppskattningsvis 100 000 människor arbetade under slaveriliknande förhållanden hos godsägare som deras familjer tjänat i flera generationer. 2002 olagligförklarade regeringen detta så kallade kamaiya-system och befriade samt började rehabilitera de utsatta människorna.

11. Rätten till bästa uppnåeliga hälsa

Det nepalesiska samhället kännetecknas av höga ohälsotal. Omkring två procent av landets BNP satsas på sjuk- och hälsovård. Särskilt alarmerande är situationen för kvinnor och barn. Den främsta riskgruppen är barn under fem år, särskilt flickor. Skillnaderna är också stora mellan olika etniska grupper, kaster, landsbygd och stad. Avgiftsfri hälsovård erbjuds genom offentliga vårdinrättningar, men dessa är ofta dåligt utrustade och underdimensionerade i förhållande till behoven.

Förekomsten av hiv/aids är enligt FN:s program mot hiv och aids (UNAIDS) fortfarande relativt låg bland allmänheten. Omkring 0,5 procent av den vuxna befolkningen beräknas vara smittad.

12. Rätten till utbildning

Staten tillhandahåller avgiftsfri skolgång för barn i åldrarna sex till tolv år, men skolgång är inte obligatorisk och skolväsendet har allvarliga brister. Endast omkring 80 procent av barnen påbörjar grundskolan och endast hälften fullföljer sina studier på grundskolenivå. Läskunnigheten hos befolkningen mellan 15-24 år är 73 procent och hos vuxna 48 procent. Skillnader mellan kvinnor och män är stora. 62 procent av männen är läskunniga mot endast 26 procent av kvinnorna.

13. Rätten till en tillfredsställande levnadsstandard

Nepal är ett av världens fattigaste länder och det allra fattigaste i Sydasien med en per capita inkomst motsvarande omkring 2 000 kronor per år. Enligt FN:s utvecklingsprogram (UNDP) beräknas en fjärdedel av befolkningen leva under fattigdomsstrecket (det vill säga på en US-dollar om dagen). De senaste tio årens konflikter och det efterföljande politiska dödläget i författningsförsamlingen har lamslagit den ekonomiska och sociala utvecklingen. 45 procent av barnen under fem år är undernärda. Ungefär halva befolkningen saknar tillräckligt dagligt energitillskott i sin kost. Stora

delar av det nepalesiska samhället är grundat på feodala värderingar och skillnaderna mellan olika befolkningsgrupper och mellan kvinnor och män är stor. Nepal placeras på plats 138 av de 169 länder som ingår i UNDP:s index över mänsklig utveckling år 2010, att jämföras med plats 144 år 2009.

OLIKA GRUPPERS ÅTNJUTANDE AV DE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA

14. Kvinnors rättigheter

Kvinnors möjligheter att åtnjuta sina mänskliga rättigheter är överlag starkt inskränkta i Nepal. Vissa framsteg har skett när det gäller livslängd, läskunnighet och skolgång men mycket återstår. Kvinnor på landsbygden har det betydligt sämre än kvinnor i städerna. UNDP konstaterar att andelen flickor som börjar skolan har ökat men att många hoppar av i förtid, sannolikt på grund av giftermål eller för att de måste börja arbeta.

Löneskillnaderna mellan kvinnor och män är stora. För kvinnor råder även inskränkningar i arvsrätten. Kvinnor är starkt underrepresenterade i politiken vilket är en spegling av ett mansdominerat samhälle. Enligt UNDP är våld mot kvinnor i hemmet mycket vanligt förekommande. På grund av detta väljer många flickor och kvinnor att lämna sina familjer, vilket i sin tur utsätter dem för ökad risk att falla offer för människohandel. Trots att det är förbjudet i lag förekommer det att kvinnor säljs till bordeller i framförallt Indien. De som återvänder till sina familjer är ofta utfattiga och många är smittade av hiv/aids. Flera kvinnoorganisationer arbetar med att stödja och rehabilitera återvändande kvinnor. Uppgifter föreligger om att omkring 7 500 kvinnor tvingades till sexhandel under 2009.

Våldtäkt är förbjudet enligt nepalesisk lag, men straffet beror till del på den drabbades ålder. Upp till femton års fängelse kan utdömas för våldtäkt om den drabbade är under tio år. Minimistraffet är mellan fem och åtta års fängelse om den drabbade är över tjugo år. Förövaren av en våldtäkt inom äktenskapet kan endast dömas till tre till sex månaders fängelse. Det är dock svårt att driva rättsprocesser angående sexuellt våld. Vidare uppges att uppgörelser i informella rättskipningsmekanismer inte är ovanliga.

Månggifte är förbjudet enligt lag, men förekommer. Ett andra äktenskap straffas med två månaders fängelse och böter, men godkänns.

15. Barnets rättigheter

Nepal har ratificerat FN:s barnkonvention. Mycket återstår dock att göra för att förbättra situationen för barnen i Nepal och ge barn möjlighet att fullt ut åtnjuta sina mänskliga rättigheter. Enligt FN:s barnfond (UNICEF) är nästintill hälften av alla barn i Nepal undernärda. Staten förser såväl barn som vuxna med avgiftsfri grundläggande sjukvård, anläggningarna är dock få till antalet och utrustningen är bristfällig. Barnadödligheten beräknas till 46 dödsfall per 1000 födselar.

Rädda Barnens allmänna bedömning är att våld och exploatering av barn är utbrett i hela det nepalesiska samhället. Enligt organisationen utsätts flickor och pojkar regelbundet för olika former av fysiska, psykiska och sexuella övergrepp i hem, skolor och vid institutioner. Våld mot barn baseras både på religiösa grunder och på kulturella eller sociala normer och värderingar. Åtal i samband med dessa brott är mycket ovanliga. Handel med barn förekommer i Nepal, men tillförlitlig statistik är svår att tillgå.

Den tioåriga konflikten har gjort barnen mer utsatta. Enligt FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter, OHCHR, har maoisternas studentförening och andra ungdomsförbund- och föreningar tvingat barn att delta i politiska massdemonstrationer, utbildningsprogram och andra aktiviteter. En utmaning består i att rehabilitera och hitta sysselsättning åt de omkring 3000 barn och ungdomar, i stor utsträckning tidigare barnsoldater, som släppts från maoisternas förläggningar.

Nepal har infört lagstiftning för att skydda barns rättigheter. Den viktigaste är barnlagen, från 1992 som bland annat stadgar att personer under 16 år inte får arbeta och inte ställas inför rätta. Nepalesisk lag förbjuder människohandel och barnpornografi.

16. Rättigheter för personer som tillhör nationella, etniska, språkliga och religiösa minoriteter samt urfolk

I Nepal finns omkring 75 olika etniska grupper och det talas ett femtiotal olika språk och dialekter. Enligt interimskonstitutionen har varje grupp rätt att bevara och främja sitt språk och sin kultur samt att få skolundervisning på det egna språket. Ett avtal ingicks 2007 mellan den nepalesiska regeringen och *Nepal Federation of Indigenous Nationalities* om ökat deltagande av personer som tillhör etniska minoriteter och ökad respekt för minoriteters rättigheter. Nepal ratificerade samma år ILO:s konvention 169 om urfolk och stamfolk i självständiga länder.

Diskriminering på grund av kast eller etnicitet är djupt rotat i det nepalesiska samhället. Personer som tillhör etniska minoriteter drabbades hårdare än andra under den tioåriga konflikten. Sedan konfliktens slut och en liten

välfärdsökning skett, kan viss minskning av diskriminering enligt kastindelningar skönjas, särskilt i Kathmandudalen. Diskriminering av personer som tillhör lägre kaster och etniska minoriteter är dock fortsatt en utbredd företeelse i det nepalesiska samhället. Särskilt utsatta är personer som tillhör de etniska minoriteterna Madhesis och Janajatis i Terai och landets västra del. Diskriminering av personer som tillhör av religiösa minoriteter förekommer i viss utsträckning också, inklusive av polis.

Sedan den folkliga resningen under våren 2006 har daliter (f.d kastlösa) och personer som tillhör etniska minoriteter och urfolk i ökande grad börjat göra sina röster hörda och ställa krav på att få sina rättigheter tillgodosedda.

17. Diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet

Homosexualitet är inte förbjudet i Nepal men HBT-personer utsätts för diskriminering och trakasserier. Sedan 2001 arbetar organisationen *Blue Diamond Society (BDS)* för personer som tillhör sexuella minoriteter. BDS hävdar att HBT-personer i Nepal är svårt utsatta för förtryck och diskriminering. Regelbundna övergrepp av polis, inklusive våldtäkter, misshandel och utpressning samt trakasserier från övriga medborgare uppges förekomma. Maoisterna uppges ha gjort sig skyldiga till övergrepp. 2007 slog Högsta domstolen fast att sexuella minoriteter erkändes och godkände identifikationsbevis för personer av så kallat tredje kön.

18 Flyktingars rättigheter

Regeringen har ingen officiell flyktingpolitik. Man samarbetar dock med FN:s flyktingkommissarie (UNHCR) och andra humanitära organisationer för att ta hand om flyktingar från Bhutan och Tibet. Ett mycket litet antal flyktingar från Somalia, Burma och Pakistan befinner sig i Kathmandu, utan att dock erkännas som flyktingar av nepalesiska myndigheter.

Sedan 1959 har Nepal tagit emot omkring 20 000 tibetaner varav många fortfarande bor kvar i Nepal. Tibetaner har under vissa perioder haft svårt att bli accepterade som flyktingar och Nepal har försökt att hindra tibetaner att komma till Nepal från Kina. Dessa personers rörelsefrihet har stundom begränsats inom landet. Rapportering föreligger om trakasserier från polis och andra myndighetspersoner, inklusive godtyckliga hot om deportering.

Sedan 1991 har regeringen beviljat asyl till omkring 108 000 flyktingar från Bhutan, varav de flesta bor i olika läger i sydöstra Nepal. Trots år av förhandlingar mellan Nepal och Bhutan har ingen lösning kunnat uppnås. USA förklarades sig under 2006 villigt att ta emot cirka 60 000 av flyktingarna.

Under 2009 omlokaliseras omkring 20 000 av dessa flyktingar till USA, Kanada och Australien.

Det finns fortfarande grupper av internflyktingar som tvingats fly sina hem i samband med konflikten i Nepal. Enligt vissa uppgifter består denna grupp om mellan 50 000 – 70 000 människor. Maoistiska grupper har anklagats för att hindra dessa internflyktingar från att återvända hem.

19. Rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Personer med funktionsnedsättning utgör, enligt organisationen *Handicap International*, en av de mest sårbara och marginaliserade grupperna i Nepal. Utbredd fattigdom och mycket begränsad tillgång till specialistvård innebär en särskild utsatthet för personer med funktionsnedsättning. Det finns också många negativt laddade religiösa och kulturella föreställningar om funktionsnedsättning som bidrar till stigmatisering och stor sårbarhet. Under 2007 antogs lagstiftning som föreskriver att fem procent av tjänsterna i den offentliga förvaltningen ska innehas av personer med funktionsnedsättning. Det finns ingen lag som uttryckligen förbjuder diskriminering av personer med intellektuell- eller fysisk funktionsnedsättning.

ÖVRIGT

20. Frivilligorganisationers arbete för mänskliga rättigheter

Nepal har ett aktivt civil samhälle. Medborgarrörelsen för demokrati och fred *Citizens' Movement for Democracy and Peace (CMDP)* var en av nyckelaktörerna och organisationerna bakom de fredliga massdemonstrationer som slutligen ledde till att kungen förlorade makten 2006. Det finns ett flertal enskilda organisationer som arbetar med mänskliga rättigheter. Den nepalesiska gräsrotsorganisationen SAPPROS och dess grundare, Shrikrishna Upadyay, tilldelades ett av 2010 års Right Livelihood-pris.

21. Internationella och svenska insatser på området mänskliga rättigheter

FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter (OHCHR) öppnade ett kontor i Nepal 2005 och har spelat en betydelsefull roll för främjandet av de mänskliga rättigheterna i Nepal. Under första halvåret 2007 leddes kontorets arbete av den svenska diplomaten Lena Sundh.

Sverige har ingen ambassad i Nepal och bedriver inget bilateralt utvecklingssamarbete med landet. Sverige ger istället stöd till både FN:s och EU:s arbete i Nepal.